Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Evropského parlamentu a Rady ohledně vytvoření evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET)

KOM(2008) 180 v konečném znění – 2008/0070 (COD)

(2009/C 100/25)

Dne 23. dubna 2008 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Vytvoření evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET)

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. září 2008. Zpravodajkou byla paní LE NOUAIL-MARLIÈRE.

Na 448. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. října 2008 (jednání dne 22. října 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 109 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Úvod

1.1 Tento návrh doporučení je návrhem společného evropského systému certifikací, který by měl usnadnit převádění a uznávání kvalifikací za účelem mobility pracujících.

1.2 Školství a odborná příprava jsou nedílnou součástí Lisabonské strategie, evropského programu reforem, který by měl umožnit přinést odpovědi na výzvy společnosti založené na znalostech a ekonomice. Konkrétněji to znamená, že rozvoj znalostí, dovedností a schopností občanů prostřednictvím odborné přípravy a vzdělávání je nezbytnou a neodmyslitelnou podmínkou pro dosažení lisabonských cílů konkurenceschopnosti, rozvoje, zaměstnanosti a sociální soudržnosti.

1.3 Ačkoli bylo dosaženo jistých pokroků, stanovených cílů dosaženo nebylo, zejména pokud jde o celoživotní odbornou přípravu a mobilitu pracujících, což jsou oblasti, v nichž nadále přetrvává řada překážek. Tyto nedostatky jasně ukázaly, že je třeba vypracovat nástroje a mechanismy pro spolupráci, které by usnadnily účast v programech odborné přípravy po celý život a převádění kvalifikací mezi jednotlivými státy, institucemi a systémy. Posílení transparentnosti, pokud jde o kvalifikace, je neodmyslitelným krokem pro zavedení takové strategie, pro rozvoj nezbytných znalostí, dovedností a schopností evropských pracujících a občanů, ale i všech zúčastněných stran (zejména vzdělávacích zařízení).

1.4 Systém ECVET ([1]), který je určen občanům, by měl posílit uznávání odborných studijních programů absolvovaných v jakémkoli věku, a to na mezinárodní úrovni. Systém vychází z praxe a stávajících systémů v Evropě a je založen na těchto prvcích:

— popis kvalifikace pomocí studijních jednotek (znalosti, dovednosti a schopnosti), jež jsou přenosné a jež lze sčítat,

— struktura zabezpečující transparentnost mechanismů pro převádění a sčítání studijních výsledků a jejich ověřování,

— partnerství mezi institucemi, která vytvoří prostředí umožňující převádět studijní výsledky a vytvoří nadnárodní vzdělávací prostor.

2. Obecné připomínky

2.1 Hodnocení dopadu ukazuje, že systém ECVET je nástroj, který usnadňuje transparentnost, srovnání, převádění a sčítání studijních výsledků mezi různými systémy. Nežádá si větší roztříštěnost kvalifikací a nenavrhuje jejich harmonizaci ani harmonizaci systémů odborné přípravy. Podporuje a posiluje stávající nástroje pro mobilitu (ECTS ([2]) a EQF ([3])). V konečném důsledku může přispět k nezbytným reformám národních vzdělávacích systémů, aby byla zavedena odborná příprava s perspektivou celoživotního vzdělávání. Z tohoto důvodu představuje ECVET přidanou hodnotu v oblasti mobility a celoživotního odborného vzdělávání.

2.2 Nicméně nelze stavět do pozadí potíže, jež s těmito nástroji existují. I když cílem EQF je srovnání na nadnárodní úrovni, národní systémy musí být koncipovány a uspořádány tak, aby byly srozumitelné partnerům v ostatních státech a vzbuzovaly u nich důvěru. Bude na Komisi, aby správně

([1]) Akronym utvořený z „European Credits System for Vocational Education and Training“ (= evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu).

([2]) Systém pro převádění kreditů ve vyšším vzdělávání.

([3]) Evropský certifikační rámec pro celoživotní vzdělávání a odbornou přípravu.

stanovila kritéria, jež budou k věci, umožní zabezpečit transparentnost a srovnání a vyvolat vzájemnou důvěru mezi partnery. Ačkoli EQF byl zaveden pro umožnění srovnání a dobrovolného převádění kvalifikací na evropské úrovni, národní úrovni a na úrovni jednotlivých odvětví, nelze stejně tak podceňovat složitost stávajících systémů. Bude tedy třeba posílit nástroje, jež poskytnou ještě vyšší transparentnost a umožní obstojně zvládnout kroky nezbytné k zavedení diplomů či osvědčení v roce 2012.

2.3 Rovněž je třeba zdůraznit, že systém ECVET nenahrazuje ostatní politiky, jež jsou v Evropské unii v platnosti, zejména směrnici 2005/36/ES, která se týká migrujících pracovníků. Na druhé straně neposiluje nezbytné vazby se stávajícími evropskými programy, které předpokládají, pokud jde o nejméně rozvinuté regiony EU, že z ESF se bude financovat zavádění reforem systémů školství a odborného vzdělávání, aby se tak více posílilo vědomí osob o významu potřeb společnosti znalostí, zejména o potřebě celoživotního vzdělávání a celoživotní odborné přípravy, a zlepšil se přístup ke kvalitnímu školství.

2.4 Systém ECVET, který zavádí neustálý proces, vyžaduje dlouhodobé zapojení všech účastníků a součinnost iniciativ, které by byly vhodné na evropské, národní či odvětvové úrovni. Bohužel, v souvislosti s předpokládaným vyhodnocením v roce 2012 výslovně nestanovuje zhodnocení dosažených pokroků či inovací (osvědčené postupy), které by rovněž mohlo zapůsobit na dynamiku možných činitelů a partnerů.

2.5 Ačkoli výbor jasně zaznamenal, že konzultace na všech úrovních velkého počtu veřejných a soukromých činitelů umožnily vznik společného výraziva, systematické používání některých akronymů – v návrzích, sděleních, doporučeních, studiích dopadu, zprávách vyžádaných Komisí – vede k jejich směšování a zmatku, který sledovanému cíli nikterak neprospívá. Zkratka, značka, akronym či slogan, které dávají smysl v nějakém jazyce, nemusí v jiném znamenat vůbec nic, případně mohou nést naprosto negativní nádech. Dále může takové používání omezit vstup nových vzdělávacích organizací a odradit cílové skupiny od zájmu o to, co bylo koncipováno s účelem usnadnit převádění mezi národními systémy odborné přípravy, nikoli s účelem ještě více je zamlžit. Výbor v podobném duchu doporučuje, aby úsilí vynakládané na harmonizaci systémů odborné přípravy a jejich uvedení v soulad s celoživotním odborným vzděláváním bralo do úvahy jazykové otázky i snahu vynakládanou rovněž Komisí.

2.6 Komise musí dbát na to, aby se cíl „umožnit každému vzdělávat se v různých vzdělávacích zařízeních a v různých zemích, čímž se posílí mobilita studujících po celé Evropě; je to tím význačnější, že v Evropské unii existuje více než 30 000 zařízení odborného vzdělávání …“ [1] neplnil na úkor jazykové rozmanitosti na straně jedné a na úkor kvality jazykové výuky upřednostňované Komisí na straně druhé.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1 Volba Komise navrhnout zavedení systému ECVET legislativní cestou doporučení Evropského parlamentu a Rady, na základě článku 150 Smlouvy, představuje rámec, který umožňuje zavést zásady obsažené v ECVET a současně se opřít o dobrovolný základ. Tento způsob postupu posiluje konzultační proces, který proběhl a který umožnil obsáhle konfrontovat názory různých subjektů a mezi nimi i sociálních partnerů.

3.2 Ačkoli má přístup založený na dobrovolnosti své nedostatky, umožňuje posílit koordinaci mezi Komisí, sociálními partnery a členskými státy, aby byly správně určeny problémy, které vzniknou, a především aby došlo k inovacím a byla vyvinuta nejvhodnější řešení. Tento proces umožňuje operativnější a účinnější zavádění ECVET, který bude skutečnou evropskou přidanou hodnotou pro evropské občany a pracující při uznávání schopností, neboť se tak bude podporovat celoživotní odborná příprava a mobilita.

3.3 Proklamovaná ambice Komise vyhodnotit pokroky a upozornit na ně, aby se tím zahájil neustálý vývoj a revize systému ECVET za účelem jeho úprav, se jeví jako záruka spolupráce. Bylo by vhodné, aby se jednotliví činitelé, zvláště pak uživatelé či jejich zástupci, v hojném počtu zapojili do vyhodnocení a vypracování zprávy zmíněné v textu.

3.4 Vůli Komise podporovat a propagovat nadnárodní mobilitu a přístup k učení po celý život v oblasti studia a odborného vzdělávání je rovněž třeba projevit konsolidovaným hlásáním zásad, jež jsou v doporučení naznačeny, o místě a úloze aktérů:

[1] Tisková zpráva Komise IP/08/558 (není k dispozici v češtině).

— konečnými uživateli jsou studující, kteří si dobrovolně nechají ověřit své nabyté znalosti, aby byly osvědčeny uznaným způsobem;

— systém certifikací založený na uznávání nabytých znalostí pomocí kreditů představovaných body jim musí zabezpečit nestrannost a jeho cílem musí být rovný přístup, nikoli vytváření dodatečných překážek či výběrových kritérií;

— evropská spolupráce v oblasti školství a počáteční i celoživotní odborné přípravy je nezbytná pro vytvoření podmínek transparentnosti a podmínek pro uznávání kvalifikací;

— měly by vzniknout sítě a partnerství specificky zaměřené na systém ECVET za účelem vývoje nových nástrojů a nových postupů, pokud jde o dohody o vzdělání a převod kreditů;

— Komise by měla dbát o to, aby přijímané předpisy umožňovaly rovné zacházení nejen se studujícími, ale i se vzdělávacími zařízeními. Nedávné studie ([1]) stále ukazují, že těmi, kdo absolvují největší počet odborných kurzů po celý život, *jsou již tak nejvíce diplomovaní*. A že těm, kdo získali nejnižší diplomy nebo žádné diplomy, se dostává nejméně odborného vzdělávání po celý život. Příčiny jsou rozličné, ale tomuto úskalí je třeba se v případě certifikací vyhnout a Komise musí dbát na to, aby systém certifikací zahrnoval i nejvíce znevýhodněné občany, *pokud jde o certifikaci*;

— v tomto směru bylo nedávno mnoho vzdělávacích institucí (sdružení i organizací) zaměřených svým působením na posledně uvedené, které získaly konkrétní a dlouhou zkušenost, v některých členských státech vyřazeno z trhu „nabídky“, protože se velmi často prováděly krátkodobé úspory na úkor „nejméně výnosných studujících“; tato zkušenost by měla být lidsky i finančně přehodnocena, zejména v oblastech kultury, sociální ekonomiky a lidového vzdělávání, které často představují síta pro vstup těchto lidí do odborného vzdělávání.

3.5 Ve snaze směřovat k evropskému systému certifikací pomocí posílené spolupráce se připravují společné předpisy. To je obzvláště choulostivé, pokud jde o výsledky tak zvaného informálního učení. Předpisy, které je třeba vypracovat, by měly být připraveny a prostudovány podle jistých kritérií, zejména podle těch, která ve své zprávě navrhl Cedefop (viz poznámka níže), a po prokonzultování organizací, jež mají solidní a inkluzivní zkušenosti (a jejichž úspěchy nejsou založeny na vyřazování a vstupním výběru u vzdělávacích cyklů vedoucích k certifikaci).

3.6 Komise by měla zohlednit své vlastní sdělení Akční plán vzdělávání dospělých ([2]), které by umožnilo rychleji zahrnout co nejvyšší počet osob a při tom se zaměřit na ty, kdo to nejvíce potřebují – nejen na nejzranitelnější a nejvíce znevýhodněné, kteří by však měli představovat prioritu ze sociálních a lidských důvodů, z důvodů společenské inkluze, hospodářské a územní soudržnosti ([3]).

3.7 Přílohy 1 a 2 tohoto doporučení, inspirované doporučeními Cedefop ([4]), jsou klíčovými prvky pro úspěch systému ECVET, jejich společným smyslem je dosáhnout transparentnosti a soudržnosti a současně stanovit zásady pro rozvoj na všech úrovních. Měly by být explicitně zdůrazněny, měla by se na ně soustředit pozornost a zaměřit výraznější reklamní kampaň, aby tak bylo zaručeno dlouhodobé trvání systému.

3.8 Vytvoření společného seznamu a společného pole pro označování pedagogických předmětů v rámci předběžné konzultace a konzultace Komise, jež představují pokrok, nesmí zastínit skutečnost, že školství nepatří mezi obchodní služby, naopak musí zůstat základní službou přístupnou co nejširšímu okruhu lidí a jako taková být zajištěna současně veřejnými investicemi a politickou soudržností, jak na národní úrovni, tak při vyjednávání v rámci WTO, pokud chceme zachovat kurz evropské konkurenceschopnosti v širokém smyslu (obecný zájem).

([1]) „Progress towards the Lisbon objectives in Education and Training, Indicators and Benchmarks, 2007“: SEC(2007) 1284. NIACE's survey on adult participation in learning, „Counting the cost“ January 2008. NIACE is National Institute of Adult Continuing Education, UK.

([2]) Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán vzdělávání dospělých – K učení je vždy vhodná doba. Zpravodajka: paní Heinischová (Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 89).

([3]) Stanovisko VR ze dne 19. června 2008 k tématu Akční plán vzdělávání dospělých - K učení je vždy vhodná doba, zpravodajka: paní Shields. Přijato na plenárním zasedání ve dnech 18. a 19. června 2008.

([4]) Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) bylo založeno v roce 1975 nařízením Rady (EHS) č. 337/75, je hlavním střediskem Evropské unie pro odborné vzdělávání a odbornou přípravu. Erwin Seyfridsová: *Indicators for quality in VET: to enhance European cooperation* (Ukazatele kvality v odborném vzdělávání a přípravě – pro posílení evropské spolupráce; k dispozici německy, anglicky, francouzsky). CEDEFOP-Panorama: Lucemburk, 2007. Autor působí na FHVR-FBAE Berlín (Fachhochschule für Verwaltung und Rechtspflege-Forschungsstelle für Berufsbildung, Arbeitmarkt und Evaluation, Berlin; Vysoká škola veřejné a justiční správy- Výzkumné středisko pro odborné vzdělávání, trh práce a vyhodnocování).

3.9 Pokud chceme být ve svém přístupu koherentní, cíle „důstojné zaměstnání“ a „kvalitní školství“ musí společně představovat záruku konkurenceschopnosti a nadále je třeba pracovat na evropském systému certifikací ve spolupráci mezi členskými státy, sociálními partnery na všech úrovních a osobami, jichž se týká ověřování a na něž se musí jakožto na ty, komu je vše hlavně určeno, tyto cíle soustředit. Cíle by měly zůstat čitelné a jasné pro všechny, komu jsou určeny: uznávání nabytých dovedností, přenositelnost, geografická a profesní mobilita; pokud jde o operátory: uznávání a přístup k financování záležitostí obecného zájmu. Evropský systém certifikací může posílit zaměstnatelnost a mobilitu, pokud bude řešit tyto otázky: zachovat nejvýkonnější operátory (zkušenost; počet úspěšných uznání; kvalita uznání; uznat nabytou zkušenost operátorů (organizací a sdružení), kteří konkrétně prověřili své metody v praxi; dát přednost operátorům, kteří byli zatlačeni do pozadí, případně znovu získat jejich důvěru (pomoc migrantům, podpora Romům, alfabetizace dospělých, jazyková pomoc atd.)).

3.10 Výbor připomíná, že zaměstnanci, kterých se v současnosti mobilita nejvíce týká, jsou muži pracující v různých odvětvích stavebních služeb, v odvětví informatiky a nových technologií, cestovního ruchu, dopravy atp.

3.11 Vzhledem k tomu, že systém ECVET je zvláště určen pro počáteční a další odborné vzdělávání, uznávání a ověřování formálních (výuka) a neformálních (odborná zkušenost) nabytých znalostí, výbor doporučuje, aby systém certifikací věnoval zvláštní pozornost celoživotní odborné přípravě a uznávání získaných dovedností detašovaných pracovníků [1].

3.12 Vyhodnocení, s nímž se počítá za čtyři roky, by mělo zahrnout do svého postupu výrazné rozšíření na úrovni členských států, jež by bylo vedeno Evropskou komisí za účelem začlenit tento systém do vývoje systémů stávajících a do občanské společnosti.

V Bruselu dne 22. října 2008.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

[1] Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb – co nejlepší využití výhod a příležitostí a současné zajištění ochrany pracovníků“, zpravodajka: paní LE NOUAIL-MARLIÈRE (Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 95).